

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державні стандарти базової і повної середньої освіти // Освіта України. – 2003. – № 1 (2 січня). – С. 2–14.
2. Державні стандарти початкової загальної освіти // Освіта України. – 2000. – № 23 (7 червня). – С. 5–6.
3. Державні стандарти початкової загальної освіти // Освіта України. – 2000. – № 28 (12 липня). – С. 5–7.
4. Кияновский А.А., Санько С.Н. Вас приглашает школьный театр: Инсценировки по мотивам произведений мировой литературы. – Вып. 2. – Херсон: Айлант, 2001. – 164 с.
5. Концепція естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури // Збірник Міністерства освіти України. – 1992. – № 5. – С. 2 – 25.
6. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Укладач: Л.Масол // Педагогічна газета. – 2001. – № 12 (90). – С. 6 – 7.
7. Програми для загальноосвітніх закладів України: Медіакультура. Художня культура. Зарубіжна культура. Зарубіжна художня культура / Уклад. Л.М. Масол, Н.Є. Миропольська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 48 с.
8. Програми для загальноосвітніх закладів України: Художня культура. 10 – 11 класи / Уклад. Л.М. Масол, Н.Є. Миропольська. – К.: Шкільний світ, 2001. – 95 с.
9. Програми для загальноосвітніх закладів. Художньо-естетичний цикл 5 – 11 класи / Відп. за вип. О.В. Корнілова. – К.: ІРПНБ, 2005. – 240 с.

УДК 372.853

О.А. Черченко

ПОКАЗНИК ВЗАЄМОДІЇ І ЙОГО РОЛЬ В УМОВАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ УЧНІВ З ФІЗИКИ

У статті розглядається проблема взаємозв'язку позаурочної та урочної роботи учнів з фізики. Вводиться показник взаємодії, який характеризує цей взаємозв'язок. Пропонується спосіб визначення показника взаємодії і його застосування в організації позаурочної роботи учнів з фізики.

In the article the problem of intercommunication afterlessons work and lessens work of students on physics. The index of co-operation, which characterizes this intercommunication, is entered. The method of determination of index of co-operation and his application is offered in organization of afterlessons work of students on physics.

Економічний і культурний розвиток суспільства залежить від розвитку освіти і її ефективності. Необхідно звернути увагу на розвиток та ефективність шкільної освіти і ставити перед нею важливі завдання, які відображені в урядових документах [2; 3; 4; 6]. Важливе завдання стоїть перед вивченням фізики і розвитком відповідних знань, умінь і навичок, які є основою формування природничо-наукового світогляду, як складової загального світогляду учня і є орієнтиром у професійному самовизначенні. Ефективність розв'язання поставлених завдань залежить від багатьох факторів, одним з яких є врахування особливостей взаємодії шкільної освіти з іншими соціальними інститутами.

Історично обумовлено [1; 12], що найтісніша *взаємодія* повинна бути між шкільною та позашкільною освітою, яких об'єднує спільна загальна мета і яка в певній мірі визначає ефективність навчально-виховного процесу, зокрема з фізики.

Як показує практика й дослідження [1; 5; 7; 8; 9; 10; 11; 12], існують потенційні можливості взаємодії шкільної і позашкільної освіти з фізики в урочній і позаурочній роботі з метою підвищення якості освіти в цілому.

Мета статті – розглянути проблему взаємозв'язку позаурочної та урочної роботи учнів з фізики.

Проблема взаємозв'язку шкільної і позашкільної освіти з фізики в Україні має свою історію. Вона існує з моменту зародження і поширення позашкільля на її території [1: 12]. Із досліджень [1; 5; 7; 8; 9; 10; 11; 12] видно, що науковці в основному намагаються описати взаємозв'язок шкільної і позаурочної роботи з фізики через взаємодію вчителя і керівника та зміст занять. Зустрічається опис взаємозв'язку через зміст шкільної та позаурочної роботи учнів з фізики та форми її організації, або через певні спільні форми і методи її організації... На жаль, проблемі цілісного і системного опису взаємодії приділено мало уваги.

Певні особливості взаємодії відображені у класифікації позаурочної роботи *за місцем і спрямованістю керівника відносно неї* [13]: організація позаурочної (позакласної) роботи з фізики в школі вчителем фізики; організація позаурочної роботи з фізики в школі керівником з позашкільного закладу; організація позаурочної роботи з фізики в позашкільному закладі вчителем фізики; організація позаурочної роботи з фізики в іншому позашкільному закладі керівником цього закладу, де позаурочна робота певного виду має свої особливості взаємозв'язку з урочною роботою з фізики, яка виходячи із досліджень [1; 5; 7; 8; 9; 10; 11; 12], може забезпечуватись через взаємодію *вчителя і керівника; через відповідний підбір змісту урочних та позаурочних занять; вибір методів, форм, засобів організації урочних та позаурочних занять*. Таким чином, можна встановити взаємозв'язок урочної та позаурочної роботи учнів з фізики з іншими шкільними предметами, позаурочною роботою, навчальними закладами, виробничим процесом, громадськими організаціями, що в свою чергу підвищить ефективність навчально-виховного процесу в школі.

Для планування ефективності реалізації можливостей взаємозв'язку урочної і позаурочної роботи вводимо показник (інтегруючий показник), який характеризує цю взаємодію і відповідним чином зорієнтувати керівника у виборі відповідного змісту, форм, методів і засобів. У нашому випадку інтегруючий показник характеризується полярністю (шкільна і позашкільна освіта), а значення виражатись у відсотках, де основною умовою застосування і визначення показника є наявність полярності. Практична цінність його в тому, що він допомагає керівнику і вчителю зорієнтуватись у виборі певного змісту, форм і методів організації позаурочних занять з фізики.

На прикладі інтегрованого змісту мети, завдань та принципів [13] розглянемо механізм визначення значення показника взаємозв'язку. У змісті використовується термін “інтегруюча пара”, яка вказує на взаємозв'язок позашкільної та шкільної освіти і визначає ознаки певної позаурочної роботи, налагоджуючи таким чином взаємодію.

Під “інтегруючою парою” розуміємо пару елементів змісту мети, завдань або принципів, які відображають особливість шкільної (ш) і позашкільної (з) освіти, міра підсилення або послаблення яких залежить від групи факторів, що в подальшому визначає частоту застосування або спирання на них в організації позаурочної роботи з фізики [13]. Значення показника вказує на частоту застосування того або іншого елемента з пари, і на нього впливають певні фактори. Наші дослідження показали, що до них належать:

- *група факторів, які визначаються особистістю керівника*: фахові якості керівника, психолого-педагогічна підготовка, теоретично-методична підготовка, спрямованість на педагогічну діяльність;
- *група факторів, які визначаються особливостями вихованця*: інтереси дітей, вікові психолого-фізіологічні особливості, успішність учнів (вихованців), ставлення до навчання в школі і позашкільному закладі;
- *група об'єктивних факторів*: пріоритетність місця проведення, матеріальне забезпечення.

Кількість факторів, які стосуються особистості керівника, повинна співпадати з факторами, які стосуються особистості учня (вихованця). Така умова обумовлена врахуванням особистісно орієнтованого підходу в організації позаурочної роботи з фізики.

Визначимо характер впливу кожного фактора, який відображений у його змісті:

“Фахові якості керівника” – фактор, який визначає вплив особистості керівника і підсилює певний змістовий елемент мети, завдання або принципу інтегруючої пари,

результат якої впливатиме на формування змісту, вибір методів і форм організації позаурочної роботи з фізики. Під час організації позаурочної роботи більша орієнтація буде на змістові елементи, які відображають особливості шкільного навчання (вчитель фізики), або особливості позаурочної роботи (керівник позашкільного закладу).

“Психолого-педагогічна підготовка” – фактор, який визначає вплив особистості керівника і підсилює або послаблює певний змістовий елемент мети, завдання або принципу інтегруючої пари з урахуванням психолого-педагогічної підготовки керівника, результат якої впливатиме на формування змісту, вибір методів і форм організації позаурочної роботи з фізики. Рівень психолого-педагогічної освіти визначає підсилення або послаблення того або іншого елемента інтегруючої пари.

“Теоретично-методична підготовка” – фактор, який визначає вплив особистості керівника на підсилення або послаблення певного змістового елемента мети, завдання або принципу інтегруючої пари із урахуванням теоретично-методичної підготовки керівника, результат якої впливатиме на формування змісту, вибір методів і форм організації позаурочної роботи з фізики. Більша теоретично-методична підготовка в організації шкільної або позашкільної освіти з фізики визначає підсилення або послаблення того або іншого елемента інтегруючої пари.

“Спрямованість на педагогічну діяльність” – фактор, який визначає вплив особистості керівника і підсилює або послаблює певний змістовий елемент мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, своїм особистим ставленням до педагогічних обов’язків і відношенням до шкільної і позашкільної освіти.

“Інтереси дітей” – фактор, який визначає вплив групи учнів (вихованців) (особистості усередненого учня) на міру підсилення або послаблення певного змістового елемента мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, сформованими на даний момент інтересами різного змісту. Тобто, зміст сформованих інтересів групи учнів орієнтує керівника на підсилення або послаблення того або іншого елемента інтегруючої пари, який допоможе організувати цілеспрямований процес формування інтересів. Вони будуть сприяти активізації учнів у навчально-виховному процесі в шкільній і позаурочній роботі, зокрема з фізики.

“Вікові психолого-фізіологічні особливості” – фактор, який визначає вплив особистості учня (вихованця) на підсилення або послаблення певного елемента мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, належністю до певної вікової групи, яка характеризується певними фізіологічними і психологічними особливостями. Врахування цих особливостей орієнтує керівника на підсилення або послаблення того або іншого елемента інтегруючої пари, який активізує навчально-виховний процес і робить його психічно і фізично комфортним.

“Успішність учнів” – фактор, який визначає вплив групи учнів (вихованців) на підсилення або послаблення певного елемента мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, загальною успішністю в школі на даний момент. Тобто, загальна успішність групи учнів (вихованців) орієнтує керівника на підсилення або послаблення того або іншого елемента інтегруючої пари, який активізує навчально-виховний процес, підвищуючи таким чином їхню загальну успішність.

“Ставлення до навчання” – фактор, який визначає вплив особистості учня (вихованця) на міру підсилення або послаблення певного елемента мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, сформованим суб’єктивним ставленням до процесу навчання в шкільній і позашкільній час на даний момент. Тобто, певний рівень позитивного або негативного ставлення учнів до навчання в школі та поза нею орієнтує керівника на підсилення або послаблення того або іншого елемента інтегруючої пари, який сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання.

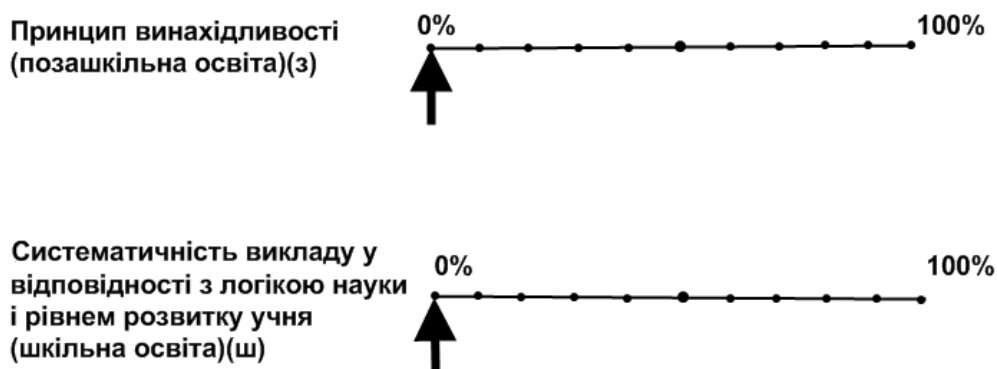
“Пріоритетність місця проведення” – фактор, який визначає вплив об’єктивного характеру на підсилення або послаблення певного змістового елемента мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, і вказує на основне місце проведення позаурочної роботи з

фізики, яке орієнтує керівника на пріоритет у підсиленні або послабленні того або іншого елемента інтегруючої пари. Локалізація позаурочної роботи з фізики на території школи підсилює рівень інтеграції змістових елементів мети, завдання та принципів, які відображають особливості шкільної освіти. В іншому випадку підсилюється рівень інтеграції елементів, які відображають особливість позашкільної освіти.

“Матеріальне забезпечення” – фактор, який визначає вплив об’єктивного характеру на підсилення або послаблення певного елемента мети, завдання або принципу в інтегруючій парі, і вказує на матеріальну забезпеченість та її достатність у проведенні якісної позаурочної роботи. Наявність необхідного обладнання на місці організації позаурочної роботи (школа, заклад) орієнтує вчителя або керівника на підсилення або послаблення міри інтеграції певних змістових елементів мети, завдання та принципів.

Важливим питанням залишається визначення міри підсилення або послаблення певного змістового елемента інтегруючої пари, що і становить значення інтегруючого показника.

Для його визначення візьмемо будь-яку інтегруючу пару [13], наприклад “Принцип винахідливості(з) – систематичність викладу у відповідності з логікою науки і рівнем розвитку учнів(ш)” і побудуємо шкалу, як на мал. 1.

Мал. 1.

Значення міри підсилення або послаблення певного змістового елемента в інтегруючій парі виражається у відсотках, що вказує на частоту й частку його використання в процесі організації позаурочної роботи з фізики по відношенню до іншого змістового елемента.

Із (мал. 1) видно, що початкове положення кожного показника знаходиться в положенні 0%. Це означає, що ймовірність або частота застосування певного змістового елемента інтегруючої пари в процесі організації позаурочної роботи з фізики доцільна в 0% випадках, тобто є не обов’язковим. Гранічне значення шкал від початкового положення становить 100%, що вказує на фундаментальність змістового елемента в організації певної позаурочної роботи. Кількість поділок шкали залежить від кількості факторів, які впливають на вибір змістового елемента. У нашому випадку їх 10, яке відповідає кількості визначених нами факторів із трьох груп. Ціна поділки в даному випадку становить 10%. Таким чином, керівник урахувавши кожен із вищезазначених факторів, зміщує показник на поділку у відповідному напрямку певної шкали. В результаті встановлюється співвідношення змістових елементів, використання якого в практичній діяльності створює умови для підвищення ефективності в організації позаурочної та урочної роботи з фізики.

Виконавши такі дії для всіх інтегруючих пар, з інтегрованого змісту [13], визначимо мету, завдання і принципи, які максимально відповідатимуть індивідуальним особливостям конкретного керівника і контингенту учнів.

Цінність механізму визначення міри інтеграції певного змістового елемента в інтегруючій парі полягає в тому, що він динамічний і враховує зміни у шкільній та

позашкільній освіті, а також встановлює між ними взаємозв'язок, який характеризується кількісно (інтегруючий показник).

Узагальнюючи вище написане, зазначимо, що для встановлення ефективної взаємодії урочної та позаурочної роботи з фізики вводимо інтегруючий показник, для визначення якого необхідно: наявність “інтегруючої пари” та наявність факторів впливу. Зміст елементів “інтегруючої пари” може стосуватися не тільки особливостей шкільної і позашкільної освіти [13], а й інших напрямків навчальної роботи, які доцільно налагодити в процесі навчання фізики. Це активізує і підвищить ефективність навчально-виховного процесу в середній школі, що, в свою чергу, створить умови для свідомого вибору учнями основної школи профілю старшої школи та самовизначення в житті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берека В.Є. Соціально-педагогічні основи розвитку позашкільної освіти в Україні (1957-2000 рр.): автореф. дис. на здоб. наук. степеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 “загальна педагогіка та історія педагогіки” / В.Є. Берека. – К., 2001. – 25 с.
2. Державні стандарти базової і повної освіти [Електронний ресурс] \ МОН України – режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Закон України про загальну середню освіту [Електронний ресурс] \ МОН України – режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
4. Закон України про позашкільну освіту [Електронний ресурс] \ МОН України – режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
5. Кондратенко В.І. Система позакласних занять з радіоелектроніки в середній загальноосвітній школі: дис. канд. пед. наук: 13.731 / Кондратенко Володимир Іванович. – Дрогобич, 1970. – 253 с.
6. Концепція загальноосвітньої освіти (12 річна школа) [Електронний ресурс] \ МОН України – режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
7. Ланіна І.Я. Позакласна робота з фізики. – К.: Рад. шк., 1983. – 206 с.
8. Мацюк В.М. Розвиток теорії і практики навчання фізики у середній загальноосвітній школі України (1945-1995 рр.): автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 “теорія та методика навчання фізики”. – К., 1997. – 19с.
9. Осадчук Л.А. Шляхи поєднання вивчення фізики на уроках з позакласною роботою. – у зб.: Фізика в школі. – К.: Рад. шк., 1972.
10. Розенберг М.Й., Гончаренко С.У. Методика навчання фізики в середній школі. Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1964. – 272 с.
11. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка. Навчальний посібник – К., 1996. – 144 с.
12. Цвірова Т.Д. Розвиток позашкільних закладів різних типів в Україні (1920 – 1941 рр.): дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Цвірова Тамара Дмитрівна. – К., 2004. – 256 с.
13. Черченко О.А., Савченко В.Ф. Методичні передумови організації позаурочної роботи з фізики основної школи та їх зміст в умовах сучасного навчально-виховного процесу // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Випуск 56. Серія: педагогічні науки. – Чернігів: ЧДПУ, 2008. – №56. – С 133-138.

УДК 37.032

О.О. Шиліна

ДИХАННЯ В ХОРЕОГРАФІЇ ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті розкривається значення правильного дихання для хореографічного мистецтва. Даються рекомендації щодо виховання раціонального і відтворюючого дихання.

The article is opening the main ideas of breathing bore choreography. We gave recommendations, about rationalistic and basically breathing.